

ДЛЯ ПЕРШОКЛАСНИКА

ВАЛЕНТИН ЛИТВИНЕНКО

ЗОЛОТЕ ЯСЧКО

*Малюнки
автора*

Валентин Литвиненко

ЗОЛОТЕ ЯЄЧКО

КАЗКА

ВИДАВНИЦТВО ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ «ВЕСЕЛКА»
КИЇВ 1973

Розповідається у цій казці про те, як корисливість може завадити дружбі. Довго жили в злагоді баба з дідом, а через золоте яєчко посварилися, та так, що мусив старий з дому піти. Оселився він у ведмежому барлозі і повідав кошлатому другові про свою біду. Як Ведмідь провчив бабу, як помирих стареньких, стане відомо в кінці казки.

Жили собі дід та баба. Душа в душу жили. Дід на фермі сторожем працював, гроші заробляв, а баба вдома поралась — діда годувала.

От одного разу прийшов дід з роботи, а баба каже:

— Дістала я курку таку, що золоті яйця несе.

— Та я ж і так заробляю,— каже дід.— Вистачить нам.

— Е, ні! Я багатою хочу бути,— каже баба та все коло тієї курки упадає.

От знесла курка золоте яєчко. Баба за яйце — і сховала у скриню. Замкнула і наче сказала — така стала скупата жаднуча. Що дід заробить — заховає, а діда голодом морить.

Дід прийде вранці з роботи стомлений:

— Нагодуй мене, бабо!

А баба кине йому суху скоринку:

— На, жери.

— Може, ще щось даси?

— Не дам. Я тепер економлю.

На роботу жене, а годує так, аби з голоду не вмер.

А курка ходить по двору, сокорить: ко-ко-ко.

Дід ніч не спав — тільки вранці ляже на лаву, тільки задрімає, а курка підійде під вікно і — ко-ко-ко. Прожене дід курку, знову почне дрімати, а курка вже тут — ко-ко-ко, ко-ко-ко. Не дає діду відпочити і край.

Зовсім захляв дід. Просить бабу:

— Звари мені курячу юшку.

А баба:

— Та ти що — сказився? Вона ж мені золоте яйце знесла! На тобі суху скоринку.

Зовсім нанівець пішов дід. Недоїдає

та й відпочити не може. Клята курка цілісінький день під вікном сокорить.

Одного разу колов дід дрова. Стомився, сів на колоду, дрімає. А тут курка як засокорить: ко-ко-ко. Дід стрепенувся, схопив поліно та як шелесне по курці. Не попав, але наполохав добре.

Курка в крик. Почула баба, за рогача та до діда і давай гамселити. Била, би-ла, тоді кинула дідові шапку:

— Іди,— каже,— куди хочеш. Я з куркою і сама проживу. Розбагатію.

Іде дід лісом. Плаче. Коли це назустріч ведмідь.

— Здрастуй, діду! Чого це ти плачеш?

Розказав йому дід усе: як знесла курка золоте яйце і як баба наче сказала — скупа стала і безжалісна.

— Голодом морила. А оце ще й бити почала,— каже.— Он бач, які гулі на голові. Іду тепер світ за очі, бо вже нема додому вороття.

Жалко стало ведмедеві діда.

— Пішли,— каже,— до мене в барліг, разом жити будемо.

— Та я ж у барлозі все одно з голоду загину!

— Не загинеш,— каже ведмідь,— я у лісі скільки хочеш харчів маю. І малини, і груш, і яблук, і грибів. Та ще й меду дістану. Голодні не будемо.

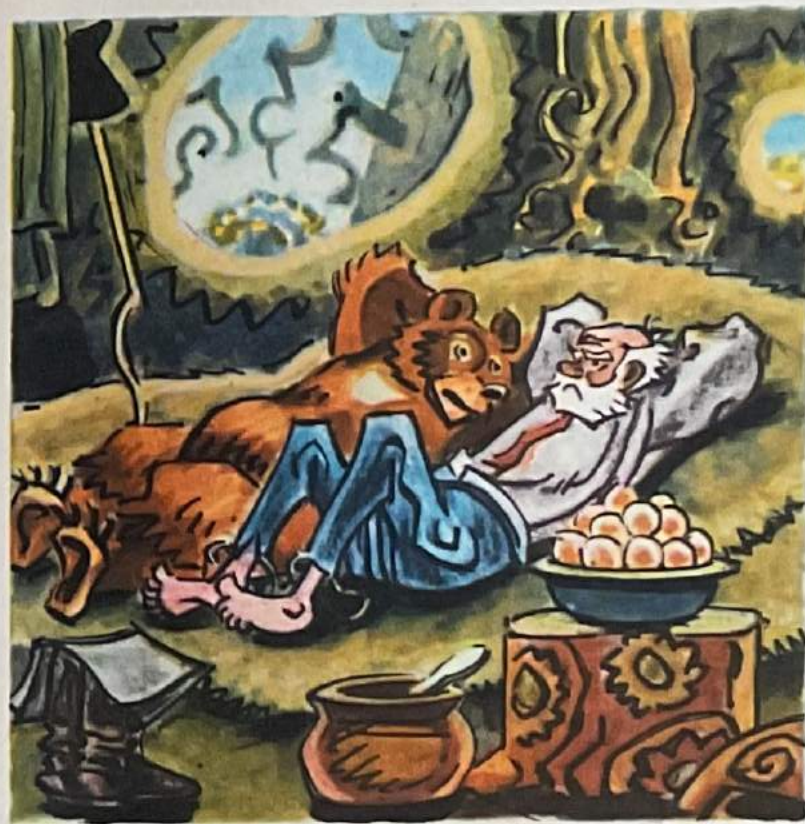
— Якщо так — пішли.

Прийшли вони в барліг. А в барлозі м'яко, мохом вистелено. Ліг дід, зразу й заснув.

Прокинувся, а ведмідь уже й харчів усяких наніс.

— Їж,— каже.

І зажили вони вдвох. Од'ївсь дід по троху та все ведмедеві про ту курку торочить. Як вони з бабою дружно жили і як курка його бабу зіпсувала — зробила скнарою. І його зі світу зводила.

— Не я буду,— каже,— коли на курці не помщуся. Баби тільки боюсь, а то б я тій курці задав. Якби мені оруж'є якесь — рушницю, чи що.

— Рушницю,— каже ведмідь,— не дістати, а от пушку можу.

— Як це?

— Та на болоті ще з війни танк стоїть. Там така пушка, як дишло.

— Що ти кажеш? Ану пішли подивимось.

Пішли на болото. І правда: стоїть цілісінький танк, у баговинні загруз. Вони до танка.

Заліз дід у передній люк, ведмідь у задній.

— Ех! — каже дід.— Коли б він ще й завівся...

— А як його заводити? Ти хіба знаєш?

— Ха! Та я ж у молоді роки трактором був. От за цю ручку сіпнути, то, коли танк справний і заправлений соляркою,— одразу загуркоче.

— Ану сіпни!

Дід і потягнув за ричаг. А танк — як загуркоче. Дід аж підскочив.

— Ура! — кричить. А ведмідь і собі:

— Ура! Завівся!

— Значить, бак з горючим,— каже дід.— Ех, коли б ще снарядів пару. Ану глянь, Мишко, чи нема там ззаду таких довгеньких круглих штук?

Ведмідь глянув:

— Є! Одна, дві, три, чотири. Аж п'ять! — кричить.

— О, тепер діло буде,— каже дід.—

Зараз ми з болота виїдемо — даю задній хід.

Танк аж заревів. З-під траків земля полетіла. Буксує, а не вилазить, бо добре колись загруз. Цілу ніч вовтузились. Ведмідь дивився, дивився:

— Ану, спробую допомогти,— каже.

Виліз. Зайшов спереду танка. Уперся задніми лапами, а передніми в танк.

— Давай,— каже,— діду, найбільший газ.

Дід добавив газу. Ведмідь як по-пхне — танк і вилетів на сухе. Зупинив дід танка.

— Тепер порядок,— каже. — Залізай, Мишко, поїдемо, поки рано і курка з курника не вийшла. Бо як вийде, то тоді, може, й не вцілю.

Заліз ведмідь. Дід розвернувся, і загуркотіли у напрямі до дідової садиби. Під'їхали близьенько. Стали. Навів дід орудію прямою наводкою на курник.

Вицілив добре. Тоді каже:

— Рахуй, Михайле, до трьох.

Ведмідь: раз-два-три! Дід як сіпне за спуск. Орудіє як бабахне. Снаряд по курнику як рвоне. Тільки тріски з пір'ям до неба полетіли, а у баби в хаті шибки з вікон повискакували. Дід з ведмедем висунулися з люків:

— Ура! — кричать. — Нема ворога з першого попадання.

Аж тут ураз відкриваються двері, а з дверей баба з рогачем, як торпеда до танка. Дід глянув:

— Ховайся, Мишко, закривай люка!

Ведмідь люка закрив. Дід і собі, та чогось люк заїло. Поки закрив, а баба вже на танку, рогачем стукає.

— А, попались, лобуряки! — кричить. — Тепер вам капут. Здавайтеся, бо не злізу з танка, поки й з голоду подохнете.

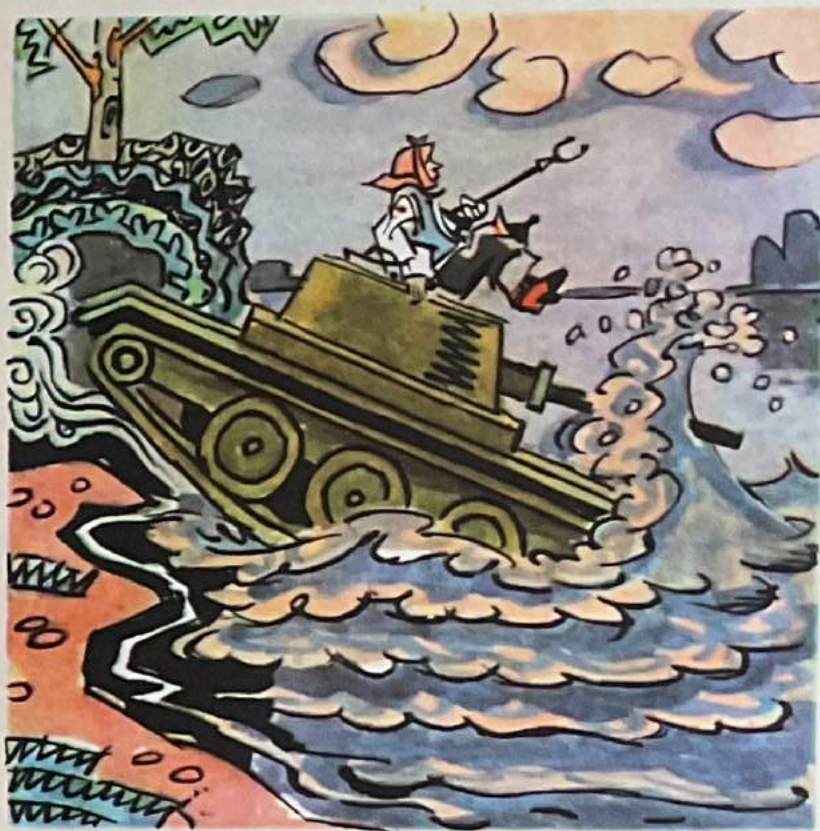
Зажурився дід.

— Погані наші діла, — каже. — Я свою бабу знаю. Як сказала, так і зробить.

Почали вони думати, як бабу з танка скинути. По-всякому пробували. І через канави танком шкутильгали, і по гущавині на повному ходу моталися —

нічого не допомага. Що не прислухаються, а баба зверху рогачем постукує. Зупинилися на березі річки — хай мотор прохолоне. Сидять — журяться. А ведмідь каже:

— Ех, якби танком можна було під водою їздити. Отоді б ми баби позбавились.

Тут дід як ляпне себе долонею по лобі:

— Як же це я забув! Сучасна ж техніка водіння танка дозволяє на великому ході річки по дну форсувати. Зараз ми бабі покажемо, де раки зимують!

Завів мотора. Розвернув танка на річку і як дав повний газ — танк аж загурчав у воду. Вилетіли на проти-лежний берег. Стали, прислухались. Не чути баби.

— Ану, Мишко, одкрий люка. Глянь, чи пливе баба.

Виглянув ведмідь:

— Пливе, — кричить.

— А рогач з нею?

— З нею!

— Закривай люка. Тікати будемо.

Закрив ведмідь люка. Дід за ричаги. Завів мотора, а танк тільки дир-дир і замовк.

— От біда. Мабуть, горюче кінчилося.

Перевірив дід бака. Так і є — горючого нема. Прислухавсь, а баба вже на танку.

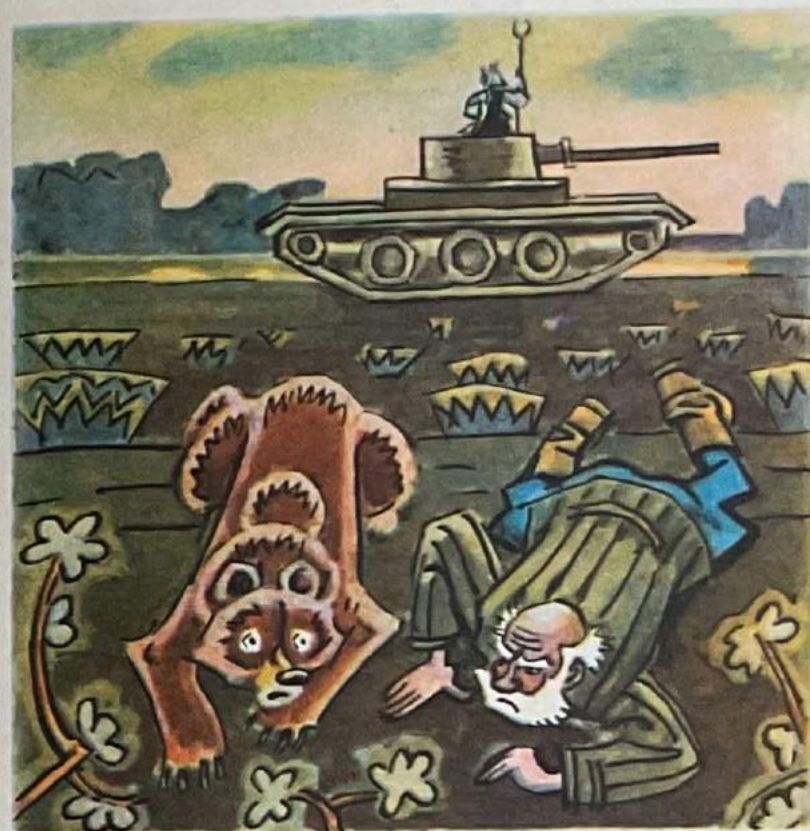
— Що, — кричить, — перехитрили?! Однак по-мовму буде.

Зажурилися дід з ведмедем. Сидять,

мовчать. А баба зверху сидить. Рогачем стукає, знущається. А вже вечоріє. Стали вони пошепки радитись. Дід каже:

— Знизу у танка ще аварійний люк є. Баба про нього не знає. От стемніє, ми потихеньку виліземо і навітьоки. А баба хай сидить.

Почекали, поки зовсім стемніло.

Обережно відкрили люка, вилізли. І попластунськи на животах — до кущів. А кущами рачки до лісу, а лісом як рвонули до барлога, аж захекались. Та й полягали спати, бо натомились добре. Ніч пройшла. Вже день надворі. А баба сидить на танку, рогачем стукає. Гріється.

— Здавайтесь! — кричить.

А з танка ніякого звуку. Сиділа-сиділа баба: не чути діда з ведмедем. Аж тут ідуть берегом військові. Бачать — танк стоїть. А на танку баба з рогачем. Вони до неї: що таке? У чому справа?

А вона й розказала все, як було. Як курка золоте яйце знесла. Як вона діда прогнала.

— А оце, — каже, — воювала з дідом і ведмедем за ту курку. Я, видно, їх так у танку й заморила, бо вже не відповідають. А люка відкрити не можу.

Оглянули військові танка, бачать, а нижній, аварійний люк, про який баба не знала, — відкритий.

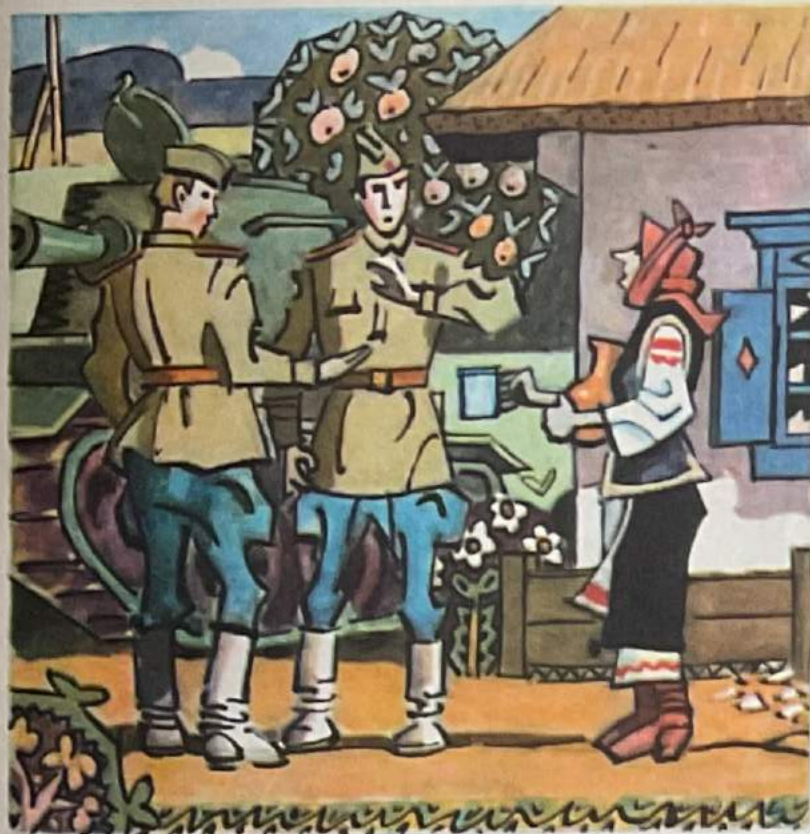
— Та вони ж давно через аварійний люк втекли, — кажуть. — Злазь, ми танк заберемо, бо це ж військове майно.

Привезли солярки. Залили бака, хотіли їхати, а баба й каже:

— Підвезіть мене додому, хлопці.

— Не слід би тебе підвозити, коли ти така вредна, що свого геройського діда на золоте яйце проміняла, — кажуть військові. — Та зважимо на твій похилий вік. Сідай уже.

Підвезли. Збігала баба в хату, виїшла з глечиком:

— Може, молочка, хлопці, по кухлику вип'єте?

— Пий сама своє молоко, — кажуть. — Ми від такої жаднуги не візьмемо. — Та й поїхали собі.

Пішла баба до людей в село, щоб хто шибки повставляв.

— А дід де? — питають. — Захворів, чи що?

Розказала баба усе, як було.

— Прогнала я, — каже, — діда. Десь із ведмедем живе.

— Ну то вставляй сама собі, коли ти така клята!

Пішла баба додому. Сяк-так фанерками вікна позаставляла.

Живе сама день, живе другий. Ніхто до неї не ходить, сидить як сич у хаті. Спати ляже — не спиться, бо почала совість мучити. Немає у неї ні діда, ні курки, та й люди не хочуть знатися. Сидить на скрині, журиться. Згадує, як вони з дідом лагідно жили, поки курка золотого яйця не знесла. Чим більше думає, то більше себе картає, що хотіла сімейну дружбу на багатство змінити. Сидить, плаче. Діда згадує — який він хороший був, а тепер, бідненький, десь із ведмедем у барлозі, голодний і недо-

глянутий. Та й самій на старості літ сиротою доживати.

І вирішила вона будь-що барліг знайти і просити пробачення у діда. Здала золоте яйце в утиль. Напекла пиріжків з маком. Зав'язала у вузлики і вирушила в ліс.

Довго ведмежий барліг шукала, а

знайшла. Хоч таки добре по лісових хащах намучилась. Підійшла потихеньку та й давай кликати.

— Ой дідусю, ріднесенький! Я ж перед тобою винна через ту кляту курку. Прости мені та повернись додому. Будемо, як і раніш, жити — один одного доглядати. Я й рогача того викинула. І пальчиком до тебе не доторкнуся. Прости мені, що була такою жадною та жорстокою.

Виглянув дід з барлога:

— А золоте яйце ще й досі ховаєш? — питає.

— Та ні! Я його давно в утиль здала. Вистачить нам на двох твого заробітку. Я тепер зрозуміла, що найбільше багатство — то наша дружба та повага людська.

А сама плаче. Ведмідь слухав-слухав та як рывкне:

— Ану вилазь, старий хрич, годі тобі комизитись! Ти що — не бачиш, що баба твоя зовсім виправилась. Вже й мене до сліз довела.

Виліз дід, а баба до нього:

— Голубчику мій! Як же ти змарнів тут у лісі! От я вам з ведмедиком і пиріжків принесла з маком.

Пригостила їх пиріжками, а ведмедя ще й поцілувала.

— Спасибі тобі, — каже, — ведмедику, що підтримав мого старого, коли я казилася. Заходь до нас у гості, завжди раді будемо.

— Та заходитиму, — каже ведмідь. — Бо я до твого старого вже звик. Скучатиму.

Пішла баба з дідом додому. І зажили дружно, як і раніш жили.

6 коп.

Д Л Я М О Л О Д Ш О Г О Ш К І Л Ь Н О Г О В І К У

Литвиненко Валентин Гаврилович. Золотое яничко. Сказка. (На украинском языке). Редактор І. В. Маченко. Художній редактор Г. Ф. Мороз. Технічний редактор М. Ф. Калиш. Коректор З. І. Калиниченко. Здано на виробництво 10. VIII. 1972 р. Підписано до друку 20. XI. 1972 р. Формат 60×84^{1/16}. Папір офс. № 1. Фіз. друк. арк. 1,5. Обл.-вид. арк. 0,69. Умовн. друк. арк. 1,39. Тираж 500.000. Зам. 827. Ціна 6 коп. Видавництво «Веселка», Київ, Басейна, 1/2. Друкоофсетна фабрика «Атлас» Державного комітету Ради Міністрів УРСР у справах видавництва, поліграфії і книжкової торгівлі. Львів. Зелена, 20.